

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Primus dicendi modus refellitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

positivè visionem, aut cognitionem: quia licet A
in actu voluntatis consistat, supponit tamen
cognitionem ex parte intellectus. In quo sen-
su explicari solent à nostris Thomistis testimo-
nia Scripturæ, in quibus prædestinatio (con-
sistens in actu intellectus) appellatur nomini-
bus pertinentibus ad voluntatem, ut sunt dile-
ctio, electio, & similia: quia scilicet actus im-
perij (in quo prædestinationis essentia consistit)
electionem ex parte voluntatis supponit. Cum
ergo ex autoritate Scripturæ, & SS. Patrum,
nihil firmum haberi possit in hac materia, & il-
lorum testimonia facile possint cludi; ad ratio-
nes metaphysicas, ex essentia beatitudinis for-
malis desumptas, recurendum est. Porro ut B
illarum vis melius percipiatur:

69. Notandum est tertio, ac præ oculis semper
habendum, essentiam beatitudinis formalis esse
affectualem finis ultimi, seu objecti beatifici:
unde illa actio, vel illa actiones censendæ sunt
ad formalem beatitudinem pertinere, quæ es-
sentialiter & formaliter sunt affectio finis ulti-
mi: contra verò illa quæ ad rationem affectio-
nis ultimi finis, & objectivæ beatitudinis,
materialiter, concomitanter, vel accidentaliter
se habent, non spectant ad rationem forma-
lem beatitudinis, sed ejus essentiam comitantur
vel subsequuntur. Hoc est unicum fundamen-
tum, quò in hac parte utitur D. Thomas ad ex-
plorandam quidditatem & essentiam beatitudi-
nis formalis, ut patet qu. 1. art. 8. & qu. 2. art. 7.
& hæc art. 1. 3. & 4. ubi ex hoc inferit essentiam
beatitudinis in actu intellectus consistere: unde
huic principio firmiter adhaerendum est, & ab
illo nullatenus recedendum. His præmissis,

70. Circa resolutionem difficultatis propositæ
plures reperio Authorum sententias, quæ tamen
ad tres præcipuas reduci possunt. Prima docet
beatitudinem formalem plures operationes es-
sentialiter includere, sine quibus illa neque esse,
neque concipi potest. Quæ autem sint illæ ope-
rationes, non eodem modo explicant Authores
ejusdem sententiæ. Holcot enim in 4. qu. 8. art.
2. asserit, beatitudinem formalem includere
plures operationes non solum intellectus & vol-
untatis, sed etiam sensuum. Verùm ille, ut
existimo, loquitur de beatitudine quoad statum
& perfectionem, non verò quoad ejus essentiam,
seu rationem formalem: unde licet nihil dicat à
veritate alienum, id tamen de quo in præsentem
est controversia, non attingit. D. autem Bona-
ventura in 4. dist. 49. art. 1. qu. 5. sumendo bea-
titudinem, non pro statu, sed pro essentia, ait
illam constare tribus actibus, scilicet visio-
ne, amore, & fruitione. Alij ex duplici tan-
tùm actu, nempe ex visione & amore, illam
coalescere ponunt. Ita ex antiquis Hugo Vi-
ctorinus, Gregorius, & Richardus, & ex mo-
dernis Molina, Valentia, Suarez, & Salas.
Alii denique illam ex visione & fruitione es-
sentialiter constare existimant. Sic Marsilius in 4.
qu. ultimâ.

Secunda sententia docet, quòd beatitudo es-
sentialiter consistit in unica & simplici ope-
ratione, in actu scilicet amoris amicitia, quò di-
ligitur Deus propter se; actu intellectus, nempe
visione divinæ essentia, præsuppositivè se
habente. Hanc tenet Scotus in 4. dist. 49. qu. 4.
quem sequuntur ejus Discipuli, & præter eos
(inquit Vazquez) nulli ei assentiuntur.

Tertia, huic extremè opposita, in actu intel-

lectus, visione scilicet divinæ essentia, forma-
lis beatitudinis essentiam adæquatè constituit;
& amorem, ac fruitionem, seu delectationem,
esse duntaxat illius proprietates ad illam conse-
quentes, & ab ea inseparabiles, affirmat. Ita
S. Thomas hæc art. 4. & omnes ejus Discipuli,
quibus adherent Toftatus, Curiel, Lorca,
Vazquez, Granado, Beccanus, & Bellarmi-
nus lib. 4. de æterna felicitate Sanctorum,
cap. 2.

Eandem sententiam tenet Carthusianus in 4.
dist. 49. qu. 1. illamque tribuit Augustino, Hi-
lario, Bernardo, & aliis Patribus, & refert D.
Hieronymum jam beatitudine coronatum, ap-
paruisse Augustino, & ei dixisse: *Tota beatitudo
nostra est videre, nec est unus nostrum beator
alio, nisi in quantum faciem Dei tuis clarius vi-
det.* Unde ipse Augustinus in soliloquiis cap. 16.
*Hoc est, inquit, plena beatitudo, & tota glo-
rificatio hominis, videre faciem Dei sui.* Et 10.
de civit. cap. 16. *Illam visio tanta pulchritudinis
visio est, & tanto amore dignissima, ut sine
hac, quibuslibet aliis bonis prædium, atque
abundantem, non dubitet Plotinus infelici-
simum dicere.*

S. II.

Primus dicendi modus refellitur.

Dico primò: Formalis beatitudo, non in
pluribus, sed in uno actu consistit. 71.

Hanc conclusionem sic probat Scotus, ubi
suprà qu. 3. §. ad questionem: Beatitudo obje-
ctiva est omnino simplex: Ergo beatitudo for-
malis, quæ illam attingit, & illi debet propor-
tionari, debet etiam eadem simplicitate gaudere,
& in unico actu consistere.

Verùm hæc ratio nullius est ponderis: nam
vel in Antecedenti loquitur de simplicitate ob-
jecti beatifici in esse entis, vel de simplicitate
illius in esse objecti, per exclusionem multipli-
cis rationis objectivæ? Si primum, Consequen-
tia est nulla: quia circa objectum entitative
idem, versari possunt plures actus specie distin-
cti. Si secundum, petit principium, vel ad mi-
nus non probat id quòd probandum est: nam
illi qui formalem beatitudinem in actu utrius-
que potentia constituunt, duplicem rationem
objectivam distinguunt in objecto beatifico,
nempe rationem veri respectu intellectus, &
rationem boni in ordine ad voluntatem: Ergo
ratio illa nullius est roboris.

Secundò alij sic eam probant: Formalis bea-
tudo debet consistere in perfectissima ope-
ratione: At operatio perfectissima solum est una;
eo enim ipso quòd duæ operationes specie inter
se differunt, necessariò una debet esse perfe-
ctior alterâ, cum species se habeant sicut nu-
meri, qui in indivisibili consistunt: Ergo nequit
formalis beatitudo consistere, nisi in una tantum
operatione. 72.

Sed nec ista ratio apertè convincit, nisi aliunde
roboretur: si enim per impossibile perfectissi-
ma operatio non esset affectio ultimi finis, in
illa formalis beatitudo non consisteret: Ergo
quòd aliqua operatio, beatitudo sit vel non sit,
non ex solo perfectionis excessu, sed præcipuè
ex eo quòd sit vel non sit affectio ultimi finis,
colligi debet. Unde

Probatur primò conclusio ratione fundamen-
tali. Illa operatio constituit essentialiter forma-

lem beatitudinem, quæ primò Deum assequitur, & radicaliter seu causaliter continet aliarum potentiarum perfectiones: Sed hoc uni tantum operationi convenit: Ergo in unica, & non in multis operationibus, consistit essentialiter formalis beatitudo. Major est certa: nam in aliis essentiis id intelligimus esse constitutum formale, quod primò illis competit, & in quo radicaliter ceteræ perfectiones continentur; ut patet in homine, cujus constitutum est rationalitas, quia primò ei competit, & est radix risibilitatis, & aliarum potentiarum quæ conveniunt naturæ humanæ: Ergo cum beatitudo formaliter in Dei assecutione sit posita, in illa operatione debet constitui, cui primò convenit ratio assecutionis, continentis causaliter reliquas perfectiones, quæ beatitudinem comitantur. Minor autem, in qua est difficultas, probatur: quia inter duas operationes naturæ rationalis, pertinentes ad diversas potentias, intellectum scilicet & voluntatem, necessariò intervenit ordo; cum enim nihil sit volitum, quin præcognitum, actus voluntatis supponunt actus intellectus, eisque subordinantur: Ergo utraque operatio nequit esse prima assecutio ultimi finis, aliarum potentiarum perfectiones & operationes radicaliter continens: sicut quia inter rationalitatem & risibilitatem reperitur ordo ac subordinatio, & risibilitas supponit rationalitatem, impossibile est quòd utraque essentialiter hominis primò constituat, & radicaliter contineat omnes alias perfectiones quæ competunt naturæ humanæ.

74. Ex quo præcluditur via solitæ evasioni Adversariorum, qui vim hujus rationis infringere conantur, asserendo plures operationes, ad diversas potentias pertinentes, non posse quidem adæquatè & totaliter concurrere per se primò ad consecutionem ultimi finis, benè tamen in adæquatè & partialiter, attingendo illum diversò modò, & sub diversa ratione sub qua, sicuti attingunt intellectio & volitio; nam intellectio illum assequitur sub ratione veri, volitio autem sub ratione boni. Præcluditur, inquam, via huic evasioni: quæro enim, an per intellectio-
nem, quæ est prævia ad actum voluntatis, homo verè assequatur ultimum finem, vel solum per illam præparetur ac disponatur ad ejus assecutionem? Si primum dicatur, talis operatio erit prima consecutio ultimi finis, & prima radix causaliter continens aliarum potentiarum perfectiones, subindeque ipsa beatitudo formalis. Si verò secundum asseratur, intellectus operatio erit tantum præparatio & dispositio ad assecutionem finis; & prima finis assecutio fiet per actum voluntatis, ac in illa essentialiter consistet formalis beatitudo; in actu verò intellectus solum præsuppositivè ac dispositivè: & ita quicquid dicatur, beatitudo formalis essentialiter in unica operatione consistet, quamvis plures includat præsuppositivè, concomitanter, vel consecutivè.

75. Neque obstat quod illi dicunt, nempe diversas illas operationes partialiter se habere ad consecutionem ultimi finis, & diversò modò, seu sub diversa ratione sub qua, nempe sub ratione veri & boni, illum attingere. Cum enim Deus sit res simplicissima & indivisibilis, unicâ actione totus teneri & possideri potest; & tentio seu possessio rei non regulatur penes modum tendendi diversum, sed penes rationem

A rei in sua substantia; sic enim simpliciter possidetur, & nostra redditur: ut patet cum quis unâ tantum manu apprehendit, & tenet bursam plenam pecuniis; quis enim propterea neget eam perfectè & simpliciter ab eo possideri, eò quòd utraq; manu, vel ore, ac dentibus, & omnibus aliis modis quibus apprehendi potest, illam non teneat? Addo quòd, licet Deus dici possit assequibilis non solum sub ratione veri, sed etiam sub ratione boni, si ly sub dicat rationem qua assequibilem, non tamen si dicat rationem sub qua assequibilitatis: ut ex solutione argumentorum patebit.

76. Probatur secundò conclusio aliâ ratione: Beatitudo formalis, cum sit perfectior & superior omnibus formis quæ possunt advenire creaturæ, debet esse illis simplicior; sicut Angelus quò superior & perfectior existit, eò simplicior est, & eò paucioribus & universalioribus utitur speciebus, ut in tractatu de Angelis ostensum est: si autem beatitudo ex multis operationibus coalesceret, non esset simplicior aliis rebus creatis, imò potius esset veluti unum per accidens, & per aggregationem plurium; nam plures operationes sunt plura entia, & ex pluribus entibus in actu, non fit unum per se, sed per accidens: Ergo formalis beatitudo, non in pluribus, sed in uno tantum actu consistit.

77. Neque valet quod ait Curiel, cui hæc ratio displicet, non esse inconveniens dicere quòd beatitudo formalis non sit unum per se, quia consistit in quadam perfecta dispositione animæ, quæ confluit ex proportionibus diversarum operationum; sicut sanitas ex proportionibus humorum, & pulchritudo ex proportionibus partium. Non valet, inquam, quia licet loquendo de beatitudine completivè (seu quoad statum) hoc verum sit, ut antea declaravimus; non tamen si loquamur de beatitudine, quoad essentialitatem & rationem formalem: illa enim debet esse una & simplex, & quantum possibile fuerit, beatitudini objectivè proportionari. Unde D. Thomas hinc art. 2. ad 4. ait beatitudinem esse unam, continuam, & sempiternam operationem; & mox subdit: *In presenti vita, quantum deficiamus ab unitate & continuitate talis operationis, tantum deficiamus à beatitudinis perfectione..... & ideo in activa vita qua circa multa occupatur, est minus de ratione beatitudinis, quam in vita contemplativa, qua versatur circa unum, id est circa veritatis contemplationem.* Efficaciores pro hac conclusione rationes adducemus §. 4. ubi cum D. Thoma ostendemus, essentialitatem beatitudinis soli operationi intellectus, quæ est visio Dei, posse competere: nunc aliquæ objectiones quæ à Recentioribus fieri solent, §. sequenti diluendæ sunt.

S. III.

Præcipue objectiones solvuntur.

78. **O**BJICIUNT in primis Recentiores varia Scripturæ testimonia, in quibus beatitudo significatur nominibus pertinentibus modò ad operationem intellectus, ut cum appellatur visio, contemplatio, cognitio; modò ad operationem voluntatis, ut cum dicitur dicitur gaudium, delectatio, fructio: ut enim cuncta hæc testimonia verificentur, dicendum videtur, beatitudinem formalem non esse unicam simplicem operationem, sed plures actus essentialiter include-

Dis. 6.
art. 5.77.
qu. 6.
§. 3.

78.